

Sandomiriensis terrarum succamerariis, ^{au}Nicolao Ociessky, capitaneo Kosthensi et magistro agazonum curiae nostrae^{au} et aliis quam pluribus dignitariis et officialibus regni nostri curiensibusque nostris, circa praemissa testibus fidedignis, sincere et fidelibus nostris dilectis.

^{av}Datum per manus praefati reverendi in Christo patris domini Mathiae episcopi Praemisliensis et regni nostri cancellarii, sincere nobis dilecti^{av}. Relatio eiusdem reverendi in Christo patris domini Mathiae episcopi Praemisliensis et regni Poloniae cancellarii. Mathias D. episcopus et cancellarius subscripsit^{aw}.

IV. TARIFFA TELONEI NOVI ET ANTIQUI^a

A. [Tekst z 1512 r.]

B. [Tekst z 1524 r.]

Teloneum novum:

- [1]. Cera, a lapide per quatuor grossos.
- [2]. *Czyrwiec*^b, a lapide per quindecim grossos.
- [3]. Boves, a quolibet bove triginta grossi.
- [4]. Cutes bovinae, ab una cute grossum unum et denarii 9.
- [5]. Cutes parvae, ab uno tacher¹ duo [6] grossi.
- [7] Mella^c, a tunna sex grossi.
- grossi. Ab equis qui ducuntur de regno, 15
- [8] Aleca, pisces, anguillae^d, per sex grossos a tunna ex regno.
- [9]. A cutibus Ruthenicalibus, ab una sexagena 15 grossi.

Teloneum antiquum:

- [10]. Pannum simplex Gyerlicense², Posnaniense, Wschowiense, Costense et sibi simile, quatuor stamina 1 grossum, integra balla sex grossos eiusdem.
- [11]. Boëmicale, a quolibet stamine medium grossum, a balla eiusdem 12 grossos.

- [10]. Pannus simplex Gerlicensis², Posnaniensis, Wschowiensis, Costensis et similes, quatuor stamina grossus unus, integra balla grossos sex.

- [11]. Bohemicalis, a quolibet stamine medium grossum, a balla eiusdem duodecim grossos.

^{au-au} Nicolao [...] nostrae opuszczone w Dypl.2. i MK₁, gdyż nazwisko to umieszczone zostało wyżej (por. przyp. aq).

^{av-av} W MK₁ zdanie to brzmi: Datum per manus eiusdem reverendi praefati domini Mathiae etc.

^{aw} W Dypl.1 i Dypl.2 jest to podpis własnoręczny.

^a Ponieważ tekst powyższy (por. wyżej wstęp do niniejszych konstytucji, przypis 8) zapisany jest w MK dwukrotnie, to jest bezpośrednio w 1512 r. oraz – za pośrednictwem księgi radzieckiej poznańskiej – w 1524 r., tu, za wzorem O. Balzera, opublikowany został dwukolumnowo. Odmianki oznaczono skrótami: MK₁ i MK₂. Pozostawiono częścią w tekście składnię polską. W MK₂ tytuł tego tekstu brzmi: Modus exigendi antiqui thelonei Posnaniensis scriptus ex registro a consulibus Posnaniensibus ad Regiam Maiestatemmisso.

^b czyliecz MK₁.

^c melle MK₁.

^d W MK₁ następuje kreska.

¹ To jest tuzin (wyjaśnienia za O. Balzerem, CIP, t. III, nr 126, s. 251 i nn).

² Sukno zgorzeleckie (ze Zgorzelca nad Nysą).

[12]. Machelnense³, Lundense⁴, Ostrodo-
miense⁵, a quolibet stamine eiusdem 2 gros-
sos, a balla eiusdem 12 grossos; balla autem
balla

continet 18 stamina. *Terlink*⁶: item ab uno
terlink eiusdem panni 12 grossos similiter.

[13]. Florenensis *stamet*, a quolibet sta-
mine panni eiusdem quatuor grossos, a balla
30 grossos.

[14]. Czwiconicum⁷, *tryckie*⁸, *akskie*⁹, *ko-
rltrysz*¹⁰, a quolibet stamine eiusdem unum
grossum, a balla 12 grossos.

[15]. *Haras*, *satyn*, *barchan*¹¹, a qualibet
portione per unum grossum, ab integra balla
12 grossos; balla autem continet centum por-
tiones.

[16]. Papyrus, a qualibet balla papyri decem grossos; si autem minus quam balla, debet recipi ab
una sexagena medium grossum.

[17]. *Axametum*, *adamascum*, *hatlas*, a qualibet ulna earundem, si fuerit simplex, per medium
grossum, si autem cum auro fuerit, debet ab eis iuxta taxam recipi ab ulna 2 grossos iuxta valorem
pretii.

[18]. *Kancha*¹² simplex, a qualibet por-
tione per 2 grossos, et si cum auro fuerit,
extunc per quatuor grossos.

[19]. *Czamlet*¹³, *tabin*¹⁴, iuxta valorem
a duobus florenis medium grossum.

[20]. *Kitajka*¹⁵, a qualibet portione per 3 grossos.

[21]. Aurum et argentum, duae unciae pro medio grosso computantur.

[22]. Gemmae, lapides et res pretiosae,
semper ab una sexagena taxatae solvuntur per
medium grossum.

[23]. Sericum, ab uno talento serici sigil-
lati per 1 grossum, et non sigillati per medium
grossum.

[12]. Machliensis³, Lundensis⁴, Ostrodo-
miensis⁵, a quolibet stamine eiusdem grossos
duos, a balla eiusdem duodecim grossos;

autem continet quindecim^e stamina. *Terlink*⁶
ab uno eiusdem panni duodecim grossos.

[13]. Florenensis *stamet*, a quolibet sta-
mine quatuor grossos, a balla grossos triginta.

[14]. Czwikowiensis⁷, *bruckie*⁸, *akskie*⁹,
*koltrysz*¹⁰, a quolibet stamine eiusdem gros-
sum unum, a balla duodecim grossos.

[15]. *Haras*, *satyn*, *barchan*¹¹, a qualibet
portione per grossum unum, ab integra balla
duodecim grossos; balla autem continet cen-
tum portiones.

[18]. *Kamcha*¹² simplex, a qualibet por-
tione duos grossos, et si cum auro fuerit,
extunc per quatuor grossos.

[19]. *Czamlet*¹³, *tabin*¹⁴, iuxta valorem
a duobus florenis medius grossus.

[22]. Gemmae et lapides pretiosi, semper
ab una sexagena taxati^f solvant per medium
grossum.

[23]. Sericum, ab uno talento serici sigil-
lati per unum grossum, et non sigillati per
medium.

^e Tak w rękopisie. Stwarza to różnicę rzeczową w stosunku do tekstu z 1512 r.

^f taxant MK₂.

³ Sukno mechelskie, tj. z Mecheln (Malines) we Flandrii.

⁴ Zdaniem O. Balzera, sukno londyńskie. Objasnienie nie jest pewne, bo w MK₁ w ogóle wyraz ten napisany jest: laneum. Gdyby jednak przyjąć poprawniejszą wersję MK₂, to mogłoby to też być sukno z Lund w Szwecji.

⁵ Sukno amsterdamskie.

⁶ Nie znana bliżej miara sukna. Por. O. Balzer, CIP, t. III, nr 126, s. 251, przyp. 6.

⁷ Sukno ćwikowskie, tj. z Zwickau u źródeł Muldy, na północnych stokach Rudaw w Niemczech.

⁸ Mogło to być sukno z Maastricht (Trichterisch) albo Brugges, zatem flandryjskie. W MK₁: triczkye; w MK₂: bruczkye.

⁹ Sukno akwizgrajskie (Echisch).

¹⁰ Koltrysz, koltrys – sukno prostego wyrobu. W MK₁: korltrysch; w MK₂: coltrisch.

¹¹ Haras lub rasa – sukno wełniane z Arras; satyn – tkanina bawełniana lub jedwabna o lekko błyszczącej powierzchni; barchan – tkanina bawełniano-liniana, włochata.

¹² Kamcha, kancha – sukno jedwabne tureckie.

¹³ Czamlet (camelot), cienka tkanina z wełny czesankowej, czasem z dodatkiem sierści angorskiej.

¹⁴ Tabin (atabis) – gatunek tkaniny jedwabnej, rodzaj złocistej mory.

¹⁵ Kitajka – gładka tkanina bawełniana lub jedwabna.

[24]. *Cyndalin*¹⁶, *tawta*¹⁷, quaelibet portio per 1 grossum.

[25]. De pipere, a quolibet sacco piperis 10 grossos, a lapide 1 grossum.

[26]. Crocus, a quolibet lapide 10 grossos, similiter a *stempel*¹⁸, si non valde magnus; alias iuxta quantitatem ab eodem debet recipi; et a talento medium grossum.

[27]. Cariofoli¹⁹, muscatum, cinamonium, a quolibet sacco per 10 grossos, et a lapide 1 grossum.

[28]. Zinziberis²⁰, calami, cimini, *ryż* et *galgany*²¹, a quolibet sacco per 5 grossos.

[29]. Tela Coloniensis²², a qualibet portione telae Coloniensis per medium grossum, albae, rubeae, viridis, a balla 10 grossos.

[30]. Tela Polonialis, a centum ulnis per 1 grossum²¹.

[31]. Tela Ruthenicalis, a centum ulnis per medium grossum.

[32]. *Pytle*, *cwelich*²⁴, a qualibet portione earum per unum grossum, a balla 10 grossos.

[33]. Cutes et pelles communes, *sobol*, a quolibet *sorok* sobellorum simplicium 10 simplicium grossos, a melioribus vero, iuxta valorem, a qualibet sexagena medium grossum.

[34]. Mardures, a quolibet *sorok* per sex grossos.

[35]. *Gronostaj*, a quolibet *sorok* per 1 grossum.

[36]. *Bialka* simplex, a mille *bialki* simplicium per 4 grossos, a melioribus per 6 grossos.

[37]. Reguli, a mille cutibus regulinis per 6 grossos.

[38]. *Skrzeczki*, a mille per sex grossos.

[39]. Bovinae, a centum cutibus 10 grossos, ab una 2 oboli.

[40]. Ovinae alias *owszcze*, a centum cutibus ovinis per 1 grossum.

^g flavae MK₂.

[24]. *Cyndelin*¹⁶, *tafta*¹⁷, quaelibet portio per grossum unum.

[25]. A quolibet sacco piperis decem grossos, a lapide grossus unus.

[26]. Crocus, a quolibet lapide decem grossos, similiter a *stempel*¹⁸ non valde magno; alias iuxta quantitatem ab eodem debet recipi; et a talento medium grossum.

[27]. Gariophili¹⁹, muscatum, cinamonium, a quolibet sacco per decem grossos, et a lapide unum grossum.

[28]. Zinziberis²⁰, calami, aromatici, cimini, *ryż* et *galgany*²¹, a quolibet sacco per quinque grossos.

[29]. Tela Coloniensis²², a qualibet portione telae Coloniensis per medium grossum, albae, rubeae, viridis, flavae^g, a qualibet balla decem grossos.

[30]. Tela Polonialis, a centum ulnis per medium grossum²³.

[31]. Ruthenicalis tela, a centum ulnis per medium grossum.

[32]. *Sobelli*, cutes et pelles communes,

sobol, a quolibet *sorok* sobellorum

decem grossos, a melioribus vero, iuxta valorem, a qualibet sexagena medium grossum.

[36]. *Bielka* simplex, a mille *bielki* simplicium per quatuor grossos, a melioribus per sex grossos.

[37]. Reguli, a mille pellibus regulinis per sex grossos.

[38]. *Krzeczki*, a mille per sex grossos.

[39]. Cutes bovinas, a centum cutibus bovinis decem grossos, ab una cute duos denarios.

[40]. Ovinae, a centum cutibus ovinis per unum grossum.

¹⁶ *Cyndalin*, *cyndelin* – cienka kitajka.

¹⁷ *Tawta*, *tafta* (*tajfetes*) – tkanina jedwabna z polyskiem, szeleszcząca.

¹⁸ *Stempel* – tu: nieokreślona bliżej miara objętości.

¹⁹ *Carifolium. cariophyllum. geriophilum* – roślina (kuklik pospolity, aster), tu używana w charakterze przyprawy.

²⁰ *Zinziber* – zapewne imbir, przyprawa korzenna.

²¹ *Galgański korzeń (radix galangae)* – rodzaj przyprawy.

²² Tu i poniżej w p. 30 i 31 mowa o trzech gatunkach płótna, poczynając od najcieńszego.

²³ Wymiar cła różni się więc w obu tekstach; zapewne skutkiem pomyłki kopisty.

²⁴ *Pytel* – tu: materia siatkowa. *Cwelich*, *zwillich* – płocho drelichowe.

[41]. A cutibus Ruthenicalibus, a centum cutibus per duos grossos, albis, rubeis, et *tacher* sex oboli.

[42]. *Szyfunt*²⁵ cutium et aliarum rerum, quae *szyfunt*^h ponderantur, per 2 grossos.

[43]. *Czyrwiec*, a quolibet lapide per 1 grossum.

[44]. A rebus, quae ponderantur magno pondere, a quolibet centenario cerae, pennarum, sepi, arvinae, lanae, plumbi, lini, cupri, calibis per medium grossum, et a lapide eorum 2 oboli.

[45]. Equi in curru laborantes, a quolibet pertranseunteⁱ civitatem, per 2 grossos.

[46]. Qui deponunt vel imponunt on civitate, a quolibet equo, qui venit in civitatem cum curru, cuius merces deponuntur vel etiam imponuntur in civitate ad aliam civitatem, solvitur 1 grossus. Et idem, si adductis rebus venalibus exit de civitate curru vacuo, etiam solvit ab equo per 1 grossum.

[47]. Ab equis venalibus, a quolibet equo venali, per civitatem qui ducitur aut emitur in civitate aut extra per *rostucharios*²⁶, 1 grossum.

[48]. Vectores, qui in Posnania sub iure civili morantur, nihil solvunt ab equis nec a mercibus; sed si extraneis mercatoribus quodcunque pro pretio ducatur, solvatur ab equis.

[49]. Lapis molaris, a quolibet lapide molari per 3 grossos.

[50]. Bos et porcus, a quolibet bove 4 oboli, et a centum 22 grossi; a quolibet porco vel scropha 2 oboli, et a centum 11 grossos.

[51]. *Blachy* albae, a quolibet vase *blach* albae^k 4 grossos, si fuerit parvum vas; sed si nigra, nihil solvit.

[52]. Libri et *rqbki*²⁷, a qualibet cista et vase eorundem per 8 grossos.

[53]. Norimbergenses res²⁸, a cista rerum et mercium Norimbergensium, et a vase, et rerum pro coquina spectantium, et similiter Vratislaviensium, per octo grossos, si non sunt de numero rerum dictarum, quae per se solvuntur.

[41]. Cutes Ruthenicales, a centum per duos grossos, albis, rubeis, a *tacher* per sex denarios.

[44]. A rebus, quae ponderantur magno pondere, a quolibet centenario cerae, pennarum, sepi, arvinae, lanae, plumbi, lini, cupri, calibis per medium grossum, et a lapide per duos denarios.

[45]. Equo, qui in curru vadit mercibus onerato et

[46]. Qui deponunt vel imponunt in civitate, a quolibet equo, qui venit in civitatem cum curru, cuius merces deponuntur vel etiam imponuntur in civitate ad aliam civitatem, solvitur grossus unus. Et idem, si adductis rebus venalibus exit de civitate curru vacuo, etiam solvit ab equo per unum grossum.

[47]. Ab equis venalibus, a quolibet equo venali, per civitatem [...] aut extra per *rostucharos*²⁶, per unum grossum.

[48]. Vectores, qui in Posnania sub iure civili morantur, nihil solvunt ab equis nec mercibus; sed si extraneis mercatoribus quodcunque pro pretio ducant, solvunt ab equis.

[49]. Lapides molares, a quolibet lapide molari per tres grossos.

[50]. Bos et porcus, a quolibet bove per quatuor denarios, a centum viginti duos grossos; a quolibet porco vel scropha duos denarios, a centum undecim grossos.

[52]. Libri, *rqbki*²⁷, a qualibet cista et vase per octo grossos.

[53]. Norumbergenses res²⁸, a cista rerum et mercium Norumbergensium, et a vase, et rerum pro coquina spectantium, et similiter Vratislaviensium, per octo grossos, si non fuerint de numero rerum dictarum, quae per se solvuntur.

^h si (*zapewne skróty*) w MK₂.

ⁱ pertranseunti MK₁, MK₂.

^j Kopista przez pomyłkę opuścił część zdania.

^k albi MK₂.

²⁵ *Szyfunt*, szajunt (*Schiffspfund*) – miara wagowa, obejmująca 320, 400 lub 416 funtów.

²⁶ *Rostucharz*, *rostrucharz* (*Rosstduscher*) – handlarz koni.

²⁷ Wyraz niejasny (w MK₂ zapisany: *rampky*). Zdaniem O. Balzera (*CIP*, t. III, nr 126, s. 254) idzie tu prawdopodobnie o ryciny, drzeworyty itp.

²⁸ *Norymberszczyzna* – drobne wyroby galanteryjne.

- [54]. ^lCultelli, a mille cultellis^l per 3 grossos.
[55]. Mitrae, a *tuzin* mitrarum per medium grossum.
[56]. Pectines, a quolibet cophino cum pectinibus per 3 grossos.
[57]. *Glinca* seu *farbica*, ab uno talento *farbice* per medium grossum.
[58]. Falcastra, a centum falcastris 3 grossi, a sexagena falcium 6 oboli, a vase falcastrorum 8 grossi.
[59]. Oliva et smigma^m Venetianum, a qualibet barila per 5 grossos.
[60]. Pannicidae, item ab una curru pleno cum panno, qui cum venditur in civitate vel pertransit extranee, pannicida solvit 12 grossos et a curru, et ab equis; si idem reverteretur¹¹ ante septimanam, nihil solvit. Sed cum pauperibus fit gratia.
[61]. Res, a quibus teloneum non solvitur: vitra, humulus, aleca, pisces, tunicae, secures, *patenki*, cantari, imagines, sal, *wyzina*, anguillae, arvina piscium, milium, pellicea^o, *drót*, *zamsz*, scutellae, caldaria, ecclesiasticae res.
- Antiquum teloneum:
[62]. Cera, a lapide 2 oboli, a centenario mediens, a centum lapidibus decem grossi.
[63]. *Czyrwiec*, a lapide unus grossus.
[64]. Boves, a quolibet 4 oboli.
[65]. Cutes bovine, ab una 2 denarii.
[66]. Cutes parvae, unus *tacher* 3 denarios.
[67]. Mella, tunna unus grossus.
[68]. Equus, unus grossus ab uno equo.
- [56]. Pectines, a quolibet cophino cum pectinibus solvitur per tres grossos.
[57]. *Glinka*, *farbica*, ab uno talento per medium grossum.
[58]. Falcastra, a centum falcastris tres grossos, a sexagena falcium sex denarios, a vase falcastrorum octo grossos.
[59]. Oliva smigmaque Venetianum, a qualibet barila per quinque grossos.
[60]. Pannicidae, item ab una curru pleno cum panno, qui cum venditur in civitate vel pertransit extranee, pannicida solvit duodecim grossos et a curru, et ab equis; si idem reverteretur ante septimanam, nihil solvit. Sed cum pauperibus fit gratia.

^{l-l} cutelli, a mille cutellis *MK*₂.

^m smiczma *MK*₁; winno być: smegma (*mydło*).

ⁿ reverterentur *MK*₁.

^o *W MK*₁ i *MK*₂ błędnie: pellices.